

НАСТАНИ, ОСВРТИ, ПРИКАЗИ

338.124.4:336.7]:329.14(497)(063)(049.3)

РЕГИОНАЛНА КОНФЕРЕНЦИЈА

ЕФЕКТИТЕ НА ФИНАНСИСКАТА КРИЗА НА БАЛКАНОТ И СОЦИЈАЛДЕМОКРАТСКИТЕ ОДГОВОРИ

На 16 октомври 2009 година, во Скопје се одржа регионална конференција за ефектите од финансиската криза на Балканот и (социјалдемократските) одговори, во организација на Прогрес Институтот за социјална демократија, Фондацијата „ФридрихЕберт” и Европскиот форум за демократија и солидарност.

Целта на настанот беше да им овозможи, пред сè, на социјалдемократските партии од Регионот да продискутираат за социоекономските импликации на финансиската криза на Балканот, ефектите од економската рецесија, да дебатираат за постојните социјалдемократски одговори на европско ниво и во Регионот, како и да предложат можни излезни одговори. Покрај претставници од социјалдемократските партии од Регионот и Европската Унија, на конференцијата учествуваа истакнати експерти од областа.

Кризата сериозно ги погоди земјите од Балканот во 2009 година. Со оглед на нивната неразвиеност, може да се каже дека земјите од Западен

Балкан веќе се наоѓаа во своевидна економска криза. Сепак, слично на фактот дека во поразвиените економски општества кризата примарно ги погодува послабите, очекувано е дека кризата особено ќе ги погоди ранливите економии на земјите од Југоисточна Европа. За разлика од земјите од Европската Унија, земјите од Југоисточна Европа, посебно оние од Западен Балкан, се надвор од било какви координирани акции за изнаоѓање решенија за кризата. Додека државите од Европската Унија одлучно ги координираа акциите за обновување на финансискиот систем, за нормализација на економиите и поттикнување на растот и вработувањето, земјите од Западен Балкан се изгубија во барањето соодветни национални одговори за проблемите.

Конференцијата, одржана на 16 октомври, 2009 година, беше ретка можност да се продискутираат околностите кои го спречуваат развојот на целиот Регион и кои ги отежнуваат можните решенија за излез од економската криза. Фокусот на дебатата беше ставен

Рев. за соц. пол. год. 2 Бр. 4 Стр. 303 - 402, Скопје, декември 2009

на заедничките, национални, регионални и европски одговори на ситуацијата, од социјалдемократска перспектива. Конференцијата, истовремено, имаше за цел да ги испитува ефектите на глобалната криза врз процесот на проширување на ЕУ на Балканот и нејзините импликации врз политичката и економска стабилност и прогрес на Регионот.

Конференцијата беше организирана во три панел сесии.

Првата панел сесија, насловена „Од транзиција, во криза - ефектите на глобалната финансиска криза врз балканските држави“, започна со воведни излагања на *Моисес Венанцио*, експерт за економија и развој на Балканот, УНДП и *Жељка Антуновиќ*, потпретседател на Собранието на Република Хрватска. Венанцио презентираше податоци кои ги покажуваат загрижувачките ефекти од кризата во Регионот и кои ја потврдуваат заканата што кризата ја претставува за социјалниот, економски и политички развој на Регионот. Сепак, според Венанцио, истовремено на кризата може да се гледа како на можност за ставање на социо-економските прашања во фокусот на транзицијата на Регионот, бидејќи мирот и демократијата не можат да се консолидираат без постигнување кохезија во општеството и поголем степен на социјална вклученост. Антуновиќ се осврна на последиците од кризата во Хрватска и, особено, родовиот аспект на кризата.

По првичните излагања следеа куси интервенции од претставниците на социјалдемократските партии од Регионот и тоа од Босна и Херцеговина, Хрватска, Албанија, Црна Гора, Македонија и Србија.

Модератор: д-р Хајнц Бонгартц, Фондација „Фридрих Еберт“ - Скопје

Втората панел сесија, „Дали има заеднички европски пристап кон кризата?“ имаше за цел да се продискутираат чекорите кои се преземаат на европско ниво за справување со кризата. За таа цел, излагање имаа *Дејвид Капезуто*, политички советник на Партијата на европски социјалисти, *Пол Танг*, пратеник во Парламентот на Холандија, *проф. др. Јоже Менцингер* од Универзитетот во Љубљана, *Соња Локар*, родова мрежа на Европскиот форум и *Катја Колева*, Социјалистичка партија на Бугарија. Во рамките на оваа панел сесија се дискутираше за позицијата на Европскиот совет, Партијата на европски социјалисти, за начините на кои земјите од Европската Унија се справуваат со кризата, вклучително и оние од Југоисточниот регион, како Бугарија и Словенија, како и за тоа дали кризата ќе има некакви ефекти кон проширувањето на ЕУ.

Проф. Менцингер во дискусијата објасни дека земјите од Западен Балкан не можат да го земат како пример словенскиот модел низ транзицијата заради различната појдовна основа. Имено, Словенија веќе беше отворена економија и земјата само ги насочи своите економски активности кон ЕУ, која во тој момент беше во

подем. *Проф. Ермелинда Мекси* од Албанија нагласи дека кога доаѓаат на власт, социјалдемократите од земјите од Регионот имаат тешкотии даспроведуваат социјалдемократски политики во пракса.

Модератор: м-р Драган Тевдовски, Економски факултет – Скопје

Третата панел сесија, „Пат за излез од кризата за балканските држави – кои се одговорите?“ ги испитуваше можните излезни решенија од кризата за Балканот преку осврт на соодветноста на некои постојни предлози, како и предлагање нови, улогата на регионалната соработка и ЕУ во тој процес. Воведни излагања во оваа панел сесија имаа *Нанд Шани*, експерт за економски и социјален развој при Советот за регионална соработка, *м-р Павле Голицин*, економски експерт од Србија, *проф. др. Ѓорѓи Спасов* од Европскиот универзитет во Скопје и *м-р Адријатик Хоџа* од Универзитетот во Приштина, по што следеше дискусија.

Некои од учесниците истакнаа дека е неопходно да се подобри економската конкурентност на земјите од Регионот. Сепак, постојаната кон-

м-р Марија Стамболиева

куренција, сметана како природен натпревар, има и негативни социјални последици, а со тоа претставува предизвик посебно за социјалдемократите.

Модератор: м-р Марија Стамболиева, Прогрес Институт за социјална демократија

Оваа регионална конференција покажа дека глобалната финансиска криза силно се почувствува на Балканот. Некои од заклучоците беа дека во време на распространета сиромаштија и намалено ниво на социјална сигурност, многу е важно да се истакнат вредностите на социјалната демократија и да се стави фокус на градење долгорочни политики за справување со кризата како долгорочен раст, вработување, инвестирање во инфраструктурата, енергијата и трансформирање на социо-економските услови. Во тој контекст, интеграцијата и регионалната соработка се особено важни за развој на Регионот и приближување кон Европската Унија.

м-р Марија Стамболиева,
Прогрес Институт за социјална демократија